

Landskap: *Halland*Upptecknat av: *Pior Jansson*Härad: *Vah*Adress: *Skallarp*Socken: *Rännestor m. fl.*Berättat av: *Karl Jönsson*Uppteckningsår: *1941*Född år: *i Rännestor*

Uppteckningen för Vargar sid 3.

Obmässa - 11-4

Glosan - 11-5.

L.u.F. 31.

Narule - 11-5.

Kyrkogrim - 11-5.

H. G. 13.

Ormar - 11-6.

Skattsägen - 11-7.

Upley kyrkklockor - 11-8.

Jättekarl mot Upley - 11-9.

Ulmar k. 53.

kyrka

Skogsulan - 11-10.

Medel mot hall - 11-10.

Störning - 11-10.

Kyrkobygge - 11-11.

Ulmar k. 53.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 8023:1.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-

ARKIV

Uppstickningen rör

Tjuvmyllering sid 12.

Ulm k. 25

Gornisse -11- 13.

Bortflyting -11- 14.

Bäcksmannen -11- 14.

Långfredagsris -11- 15.

Ulm k. 9

Tygglek -11- 15

L. u. F. 24

Skattsågen -11- 16

Krigsdalen -11- 17

Spåke -11- 18

Lägga sig i -11- 19

dagsljus

St. G. 14

Blåkullafarare -11- 20

Troll -11- 20

Varrel -11- 21

Lykteman -11- 22

Skener, som -11- 23

vända sig--

Låkaka -11- 24

St. G. 3.

ACC. N:R. M. 8023:2.

Uppräkningen i

Offertkällor

Sid 24

2

Kalenderdagar

-11- 25

Ulm k. 20.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-

ARKIV

ACC. N:R. M. 8023 3.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

### Vargar.

Bonden Åke Ringström, nr 10 i  
Rännestöv. hade en gång en bagge  
tjudrad "säradad för". En varg  
kann och tog fäkt i nacken, men  
vargen skändes bort av folk, som sprang  
efter den. Baggen blev emellertid ihjälslagen.  
Det har hänt för ca 90 år sedan.

3

ACC. N:R. M. 8023:4

Ols mossa.

"Ols mossa krog" då kunde dom få  
se både det ena och det andra under  
berg och becker. Trall och "trösalle" visa-  
de sig nämligen då. Vid denna årtid  
hade folk i regel ont om mat och voro  
 därför "töstrna" på mat. Trallen visade  
då sin rikliga mat för en släpa folk.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

4

Glosor.

Talade man något om glosor?<sup>2</sup>  
Ja, far talade ibland om "glaffesoer".  
Det var något slags "frösalle" och  
det skulle ha sin beskärda del.

Marulv.

Några historier om marulven kände be-  
rättaren ej till.

Kyrkogrim

Berättaren har aldrig hört några historier  
om kyrkogrimmen.

## Ormar.

På John Bergmans ägor i Staffanstorp i Rännestöv ligger en gravhög, som den gamle kallade för Tackhög. Berättarens far och farfar gingo en gång dit och skulle skjuta ormar, ty där låg så ofentligt med ormar. Där var nog en tvåskäppekog eller mer. De låga och sköta i hågen, men ormarne blevo arga och gäva sig efter jägarne. Dessa måste därför skyndsamt springa spårifrån. Några skätsägner tänkte berättaren ej till om gravhögen.

## Skattsågen

Det förekom, att fäl eller hunder  
vaktade pengar. De kunde ej flytta sig  
förrän dimmildagarna. I Arjigår-  
den eller nuvarande Rosendal i Skå-  
ne tala man om, att ett fäl höll  
vakt över en kista, som var full  
med pengar. Under dimmildagar-  
na blev det löst och då tog folket  
pengakistan.

ACC. N:R. M. 8023:8.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

8

Ysby kyrkklockor.

Ända till för ungefär 4 eller 5 år sedan  
hade Ysby kyrka endast en kyrkklocka.  
För långa tider sedan hade man två  
kyrkklockor men den ene var för skarp  
frå kullen. De komma därför och togo  
den.

Jättekast mot Upsy kyrka.

En jätte skulle ha stått på Kasteberg i Laholms landsförsamling och blivit förargad över Upsy kyrka. Han kastade då stenar mot kyrkan, men man träffade ej, utan stenarna föll ned en bit därifrån. Stenarna ligger vid Låghustund insid Laholm och kallas för Trästenarna. Kasteberg skulle ha fått sitt namn därav att en jätte stod där och kastade sten mot Upsy kyrka. Berättaren omtalar, att han hörde sägnen, när han var barn.

Skogsnuan.

Har Ni hört nåt om skogsnuan? Ja,  
far tala om et. En skulle vänga "buan"  
frå å frå. En gång farfar va' ude å  
jaga, måste han görat. Skogsnuans ut-  
seende är okänt, men det var ett frun-  
timmer må förklä på.

Medel mot troll.

Han sätte is över dörrarna, - det var  
virst pord. - Det skulle hjälpa mot troll  
och träsalle.

Stöping.

Något om stöping har berättaren aldrig  
hört.

ACC. N.R. M. 8023'//.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

//

### Kyrkebygge.

När Rännestörs kyrka skulle byggas, släppte man ett par stutar, som hade att gå fiitt. De droga in lass med sten och där de stannade, skulle man bygga socknens kyrka. Vid hullarna i Röstorp stannade stutarna, men det var väldigt besvärligt att gräva grunden där, ty marken var mycket stenhug. Då det var lättare i Rännestör, bestämde man att bygga socknens kyrka där.

Ulm K. 53

## Tjuvmyrkning.

Vid Tjuvmyrkning spikade man en  
hanske i en vägg. Om en myrkare  
kom, gick det att skjuta den med en  
silverkala. Såg man haren, som träffats av  
kulan, så var det ett nysta med fyra  
"speder" i. Lena Svensson i Rönneby  
nr 4 sådes man Tjuvmyrkas liksom en  
bonde kallad Forstena Pelle.

Gaenisse.

Gaenisse hjälpte alla, som  
anropade honom. Tostena Pelle i  
Rännestörs by hade hjälpt av en gaenis-  
se. Bonden hade långa sädesreker men  
det kunde ej växa något på hans egen  
dåliga jord. och så troddes han ha gae-  
nisse. Antagligen stäl bröden, sluter  
berättaren.

Bortbyting

Vet vi något om bortbytingar? Ja, för tala ibland om sådant. På ett ställe i Ålstorp i Rönneby socken tala dom om, att man tappat av ett (stygge) horn i stugan och där hade dom bortbytingen. Det var antagligen en sjukling, slutar berättaren.

Bäckemannen

Några historier om bäckemannen eller någon hade inte berättaren hört. Han var från nära Smedjeån.

## Långfredagsris.

Långfredagsris var brukligt förr.  
Det skulle vara nyttigt, ty man  
skulle sedan ej försöka sig. Någon  
gång hände det, att man försö-  
v sig långfredagsmorgonen och flöt  
bort att ge varandra ris.

## Stygge.

Man hade en pall och en bräda på sned  
från pallen. Sedan rullade man ned penga-  
mat en rad ägg, som låg framför.

Skattsägen.

I en loggbo hade gräpts ned en gammaldags kopparkittel innehållande pengar. Skatten vaktades av en höna. Då skatten lades ned, hade man lagt ett "hönsaben" under kitteln, men sedan hade detta ben vält till en höna. Några personer ville ha tag i skatten och satte då en gammal "mär", som de ej värderade mycket, för kitteln. De tog en lina och fäste i "kelns" ens öra och spände sedan linan fast vid hörten. Då hörten drog upp kitteln, flög hönan, som låg gömd under den, upp. Hörten log, men pengarna komma upp i lägen och skattsökarna tog dem. Det berättade skulle ha hänt någonstans i Skåne, Kristian i Fered i Rönneby tala om historien.

## Krips dalen

17

På Nils Jönssons eller Prästgårdens ägor ligger i Rännestöv en dalgång, som heter Krips dalen. Den ligger nästan utmed vägen Veka - Rännestöv, några hundra meter från Tärabron. På Karl XI:s tid träffades svenskar och danskar här. Svenskarna grävde dalen för att försvara sig mot danskarna, då de anföll. Namnet Krips dalen är numera nästan bortglömt.

Se även nästa sid.

Spöke.

En person, Bengt Peter Olsson,  
i Rännestöv, gick en gång "med Tija"  
ute på Ränste fälad en mören. Då  
hen kom till en plats, som de gamle  
kallade Kujsdalen, såg hen en unifor-  
merad militär krygga upp ur dalen.  
Han blev förstas rädd vid denna syn  
och sade: "Rör mig ej!" Sedan skryddade  
sig Bengt Peter därifrån ut vad han  
orkade.

Lägga sig i dagsljus.

Tredje sors dagen i Tor skulle man lägga sig i dagsljus. Då vi voro barn, säger berättaren, skulle vi alltid krypa ned i sängen och lägga oss i dagsljus då. Mor var väldigt noga med att seden följdes, ty annars skulle man ej bli färdig med något och sedan hela året skulle man ej bli färdig att lägga sig i rätt tid.

## Blåkullaferere.

Nos en bonde i Stäme i Rönneström  
soken voro dom så rädda, att dom  
ej vågade sätta ut ugns kost, "raka" eller  
"från", när häkorna for till Blåkulla.  
Bondes brukade kallas Andreas i Stäme.

## Trall.

Historier om trall äro skända för  
berättaren med undantag av sången om  
trallen i Lundagårdsbjäret.

ACC. N:R. M. 8023:21.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

21

Varrel.

När Lars Olsson: Västaps dag, hordes  
det om natten liksom en helt lass med  
posten hade fallit ned i köket. Men när  
man såg efter hade i själva verket intet  
stegits sönder. Likaså var det när Lars  
Ols Rella dog.

Lykteman.

Intill gravhögen Boahög i Rännestövs socken var för alltid ett bluss eller lykteman. Blussen flög över högen och stod ej stilla. När man kom nära det, försvann det. Man brukade säga: "Nu kommer lyktmannen, nu ska' vi ut och se den!"

Hur gravhögens namn uppkommit är okänt liksom historier om gravhögen.

Stenar som vända sig.

Stenarna vid Säguset intill La-  
holm, Twästenarna, sade man vänte  
sig, då de lukade nybakat bröd. In-  
till Bästad vid vägen, som går  
upp mot Lya, fanns det en sten.  
om vilken man sade, att den vände  
sig, då de lukade nybakat bröd.

ACC. N:R. M. 8023:24.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

24

Läkaka.

f.v. f. K. D.

Av brädet, som baktes till jul, göm-  
des en kaka, som skulle förvaras till  
vårarbetets början. Kakan var "grovtros-  
kaka" och kallades "julbrö". Hjärtana  
skulle dela kakan vid vårarbetets början.

Offerkällor.

Berättaren har aldrig hört talas något  
om offerkällor.

## Kalendar dagar.

Böner skulle sättas på Blenda dagen den 27. maj, Lin skulle säs på Karolina dagen Erik dagen var den första dagen, som man skulle så, om det var aldrig så kallt och regnigt på Erik dagen, så skulle man så lite grönn. Man sade om Erik dagen: "Lå ej och skramla ej med din "säsäppa" förrän jag kommer."

Sädden skulle i regel säs i den 9:de ugan på den tätta jorden. Far sädde aldrig förrän då. Annars var det ej best. dagar för sädden.